

“Rangtasvir” fanida virtual galereyalar va raqamli etyudlar vositasida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish

Bobur Abdugʻani-oʻgʻli Nabiye
Ziyodaxon Nasimjon-qizi Gʻulomova
Namangan davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada “Rangtasvir” fanini oʻqitish jarayonida virtual galereyalar va raqamli etyudlardan foydalanishning pedagogik hamda metodik imkoniyatlari yoritiladi. Zamonaviy raqamli texnologiyalar rangtasvir taʼlimining anʼanaviy akademik asoslarini inkor etmagan holda, ularni yangi vositalar bilan boyitish, talabalarning kuzatuvchanligi, vizual tafakkuri, rang sezgisi, kompozitsion fikrlashi va mustaqil ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Virtual galereyalar orqali talabalar turli davr va badiiy maktablarga mansub rangtasvir asarlarini kuzatish, ularning kompozitsiyasi, kolorit xususiyatlari, rang va yorugʻlik munosabatlarini tahlil qilish imkoniyatiga ega boʻladilar. Raqamli etyudlar esa rang yechimlarini tezkor sinash, turli kompozitsion variantlarni ishlab chiqish, xatolarni tahlil qilish va ijodiy tajribalarni takrorlash imkonini beradi. Maqolada raqamli vositalarni mustaqil texnik yangilik sifatida emas, balki ijodiy kompetensiyani shakllantiruvchi pedagogik vosita sifatida qoʻllash zarurligi asoslanadi.

Kalit soʻzlar: rangtasvir, virtual galereya, raqamli etyud, ijodiy kompetensiya, raqamli taʼlim, tasviriy sanʼat, vizual tafakkur, rang, kolorit, kompozitsiya, kreativlik, badiiy taʼlim

Developing Creative Competencies through Virtual Galleries and Digital Studies in the “Painting” Course

Bobur Abdugʻani-oʻgʻli Nabiye
Ziyodaxon Nasimjon-qizi Gʻulomova
Namangan State Pedagogical Institute

Abstract: This article explores the pedagogical and methodological potential of using virtual galleries and digital studies in the teaching of the “Painting” course. Without disregarding the traditional academic foundations of painting education, modern digital technologies serve to enrich them with new tools and contribute to the development of students’ observational skills, visual thinking, color perception, compositional thinking, and ability to make independent creative decisions. Virtual galleries enable students to observe paintings belonging to different historical periods

and artistic schools and to analyze their composition, color schemes, and the relationships between color and light. Digital studies, in turn, provide opportunities to experiment with color solutions quickly, develop various compositional alternatives, analyze mistakes, and repeat creative experiments. The article substantiates the need to use digital tools not merely as technological innovations in their own right, but as pedagogical instruments for fostering creative competence.

Keywords: painting, virtual gallery, digital study, creative competence, digital education, visual arts, visual thinking, color, color scheme, composition, creativity, art education

Bugungi ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, ularning mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyatini rivojlantirish uchun ham muhim vositaga aylanmoqda. Bu jarayon tasviriy san'at, xususan, "Rangtasvir" fanini o'qitishda ham yangi metodik imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Rangtasvirni o'zlashtirish faqat nazariy bilimlarni egallash yoki tayyor namunalarni takrorlashdan iborat emas. U kuzatish, ko'rish, tahlil qilish, rang munosabatlarini aniqlash, kompozitsion yechim topish, badiiy tasavvurni rivojlantirish va mustaqil ijodiy qaror qabul qilishni talab etadi. Shu sababli zamonaviy raqamli vositalarni rangtasvir ta'limiga joriy etishning asosiy maqsadi an'anaviy akademik maktabni almashtirish emas, balki uning imkoniyatlarini kengaytirishdan iborat bo'lishi kerak.

Rangtasvir ta'limida ijodiy kompetensiya talabanning badiiy bilim va ko'nikmalarini yangi vaziyatlarda qo'llay olishi, mustaqil fikrlashi, bir nechta ijodiy yechimlarni ishlab chiqishi, tajriba o'tkazishi va o'z ishini estetik hamda texnik jihatdan baholay olishi bilan belgilanadi. Mazkur kompetensiya tarkibida rangni his qilish, vizual tafakkur, kompozitsion fikrlash, badiiy kuzatuvchanlik, obrazli tasavvur, texnik mahorat va o'z-o'zini tahlil qilish kabi jihatlar o'zaro bog'liq holda rivojlanadi. Shuning uchun rangtasvir mashg'ulotlarida talabanning faqat yakuniy natijasi emas, balki ijodiy izlanish jarayoni ham muhim pedagogik mezon sifatida qaralishi lozim.

Virtual galereyalar ana shu jarayonni tashkil etishda katta imkoniyatlarga ega. Virtual galereya san'at asarlarini raqamli muhitda ko'rish, o'rganish va tahlil qilish imkonini beruvchi vizual ta'lim makoni hisoblanadi. An'anaviy darslarda o'qituvchi darslik yoki reproduksiyalar yordamida cheklangan miqdordagi asarlardan foydalanishi mumkin. Virtual muhit esa turli davr, mamlakat, badiiy maktab va uslubga mansub asarlarni birgalikda ko'rib chiqish imkonini beradi. Bu esa talabanning badiiy dunyoqarashini kengaytirib, uning vizual tajribasini boyitadi.

Biroq virtual galereyaning ta'limiy samarasi undan qanday foydalanishga bog'liq. Talaba galereyani shunchaki tomosha qiluvchi emas, balki faol tahlil qiluvchi sifatida ishtirok etishi kerak. Masalan, o'qituvchi talabalarga tanlangan asarlarda dominant

rangni aniqlash, iliq va sovuq ranglarning o‘zaro munosabatini kuzatish, kompozitsion markazni belgilash, yorug‘lik manbasini tahlil qilish yoki rang kontrastining badiiy vazifasini aniqlash kabi topshiriqlar berishi mumkin. Bunday yondashuvda virtual galereya oddiy ko‘rgazmali vositadan mustaqil o‘quv-tadqiqot vositasiga aylanadi.

Virtual asarlarni tahlil qilish jarayonida talabaning ko‘rish madaniyati ham rivojlanadi. U rangni faqat predmetning tashqi belgisi sifatida emas, balki makon, kayfiyat, yorug‘lik va badiiy mazmunni ifodalovchi vosita sifatida anglay boshlaydi. Masalan, bir xil predmet turli yoritish sharoitida qanday rang munosabatlariga ega bo‘lishini kuzatish orqali talaba rangning nisbiy xususiyatini tushunadi. Bu bilim keyinchalik naturadan ishlash jarayonida amaliy ko‘nikmaga aylanadi. Raqamli etyudlar esa mazkur nazariy va vizual tajribani ijodiy faoliyat bilan bog‘lash imkonini beradi. Etyud rangtasvir ta’limining eng samarali mashqlaridan biri bo‘lib, unda rassom yoki talaba qisqa vaqt ichida naturaning asosiy shakli, rang munosabati, yorug‘lik holati va umumiy kayfiyatini ifodalashga harakat qiladi. Raqamli muhitda etyud yaratish jarayoni yanada moslashuvchan tus oladi. Talaba bir kompozitsiyaning bir nechta rang variantini yaratishi, ayrim qismlarni o‘zgartirishi, ranglar nisbatini tekshirishi va o‘zaro farqli yechimlarni taqqoslashi mumkin.

Raqamli etyudning muhim pedagogik jihatlaridan biri tajriba qilish imkoniyatining kengligidir. An’anaviy materialda noto‘g‘ri bajarilgan qismni tuzatish ko‘proq vaqt va material talab qilishi mumkin. Raqamli muhitda esa oldingi holatni saqlash, yangi variant yaratish yoki tasvirning ayrim qismlarini o‘zgartirish osonroq. Natijada talaba ijodiy xatodan qo‘rqmaydi va turli yechimlarni sinab ko‘rishga intiladi. Bu esa kreativ fikrlashning rivojlanishi uchun qulay psixologik muhit yaratadi. Shu bilan birga, raqamli etyudlar an’anaviy rangtasvir texnikalarining o‘rnini to‘liq bosa olmaydi. Moybo‘yoq, akvarel yoki guash bilan ishlashda pigmentning fizik xususiyatlari, bo‘yoq qatlamining qalinligi, cho‘tka harakati, faktura va tuval yuzasining ta’siri mavjud. Raqamli tasvirda esa bu jarayonlar boshqa shaklda namoyon bo‘ladi. Shuning uchun ta’lim jarayonida “raqamli yoki an’anaviy” tarzidagi qarama-qarshilikdan ko‘ra, ularning imkoniyatlarini uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiqdir. Masalan, talaba avval naturadan an’anaviy etyud bajarishi, keyin shu etyudning raqamli variantlarini ishlab chiqishi va yakunda ikki yondashuvning imkoniyatlarini taqqoslashi mumkin. Bunday metod talabaning materialni his qilish qobiliyati bilan raqamli vositalardan foydalanish kompetensiyasini bir vaqtda rivojlantiradi.

Virtual galereya va raqamli etyudlardan foydalanishda “kuzatish - tahlil - tajriba - yaratish - baholash” ketma-ketligi samarali metodik model bo‘la oladi. Dastlab talaba badiiy asar yoki naturani kuzatadi. Keyin uning rang, kompozitsiya va yorug‘lik xususiyatlarini tahlil qiladi. Keyingi bosqichda raqamli muhitda turli yechimlarni sinab ko‘radi. Shundan so‘ng o‘zining mustaqil ijodiy ishini yaratadi va yakunda bajarilgan ishni belgilangan mezonlar asosida baholaydi. Ushbu jarayon talabaning faqat tasviriy

ko'nikmalarini emas, balki metakognitiv qobiliyatlarini, ya'ni o'z faoliyatini anglash va tahlil qilish ko'nikmasini ham rivojlantiradi. Mazkur texnologiyalar o'qituvchining rolini ham o'zgartiradi. O'qituvchi faqat bilim beruvchi yoki tayyor namuna ko'rsatuvchi emas, balki talabaning ijodiy izlanishini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va tahlil qilishga yordam beruvchi pedagogga aylanadi. Bunda topshiriqlar talabaning mustaqil qaror qabul qilishiga imkon beradigan darajada ochiq bo'lishi zarur. Masalan, "ushbu asarni takrorlang" topshirig'i o'rniga "ushbu asarning kolorit xususiyatlaridan foydalanib, mazmunan mustaqil etyud yarating" kabi topshiriq berilishi ijodiy kompetensiyani ko'proq rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida talabaning individual ta'lim trayektoriyasini ham shakllantirish mumkin. Kuchli talabaga bir nechta rang va kompozitsion variant yaratish, o'rtacha tayyorgarlikka ega talabaga rang munosabatlarini aniqlash, boshlang'ich darajadagi talabaga esa asosiy ranglarni ajratish kabi differensial topshiriqlar berilishi mumkin. Shu tariqa bir xil mavzu doirasida har bir talabaning imkoniyatiga mos ijodiy vazifa shakllantiriladi. Virtual galereya va raqamli etyudlardan foydalanish baholash tizimini ham takomillashtirishni talab etadi. Faqat yakuniy tasvirning tashqi ko'rinishini baholash talabaning ijodiy rivojlanishini to'liq aks ettirmaydi. Baholashda mavzuni anglash, rang yechimining asoslanganligi, kompozitsion yaxlitlik, mustaqillik, eksperimentga tayyorlik, texnik imkoniyatlardan foydalanish va o'z ishini tahlil qila olish kabi mezonlar ham hisobga olinishi lozim. Ayniqsa, bir nechta variantdan eng samaralisini tanlash va nima sababdan tanlanganini izohlash talabaning badiiy tafakkuri rivojlanganligini ko'rsatuvchi muhim ko'rsatkichdir.

Virtual galereyalar orqali jahon va milliy rangtasvir merosini birgalikda o'rganish ham muhim ahamiyatga ega. Talaba turli xalqlarning rangtasvir maktablari bilan tanishish orqali rang, kompozitsiya va obraz yaratishning xilma-xil usullarini ko'radi. Shu bilan birga, milliy rangtasvir an'alarini zamonaviy raqamli vositalar yordamida qayta anglash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon milliy badiiy merosni zamonaviy ta'lim mazmuni bilan bog'lashga xizmat qiladi. Raqamli etyudlar talabaning portfoliolarini shakllantirish uchun ham qulay imkoniyat yaratadi. Talaba ishlarini bosqichma-bosqich saqlab, dastlabki eskizdan yakuniy variantgacha bo'lgan rivojlanish jarayonini ko'rsatishi mumkin. Bunday portfolio o'qituvchiga talabaning faqat natijasini emas, balki uning qanday o'sganini ko'rish imkonini beradi. Talabaning o'zi uchun esa portfolio o'z ijodiy yo'lini tahlil qilish va kelgusidagi maqsadlarini belgilash vositasiga aylanadi.

"Rangtasvir" fanida virtual galereyalar va raqamli etyudlardan foydalanish zamonaviy badiiy ta'limni takomillashtirishning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Virtual galereyalar talabaning vizual tajribasini kengaytirib, san'at asarlarini qiyosiy va tahliliy o'rganish imkonini bersa, raqamli etyudlar ijodiy tajriba, rang va

kompozitsion yechimlarni sinash hamda mustaqil badiiy qaror qabul qilish uchun qulay sharoit yaratadi. Mazkur vositalarni an'anaviy rangtasvir mashg'ulotlari bilan uyg'unlashtirish natijasida talabaning kuzatuvchanligi, rang sezgisi, vizual tafakkuri, kompozitsion fikrlashi va kreativligi rivojlanadi. Eng muhimi, ta'lim jarayoni tayyor namunani takrorlashdan mustaqil badiiy izlanishga yo'naltiriladi. Shu sababli virtual galereya va raqamli etyudlarni "Rangtasvir" fanining metodik tizimiga maqsadli va pedagogik jihatdan asoslangan holda integratsiya qilish zamonaviy ijodkor mutaxassisni tayyorlashning samarali shartlaridan biri sifatida qaralishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ro'zimamatova, S. I. Q. (2026, March). MODERN COMPOSITIONAL AND COLOR SOLUTIONS IN CREATING STILL LIFE COMPOSITIONS IN WATERCOLOR. In Altum International Conference Platform (No. 2, pp. 4-9).
2. Abdug'Ani-O'G'Li, B. (2026). Innovative methods for revealing students' individual abilities in painting classes. *Science and Education*, 7(3), 349-353.
3. Bobur Abdug'ani o'g, N. li.(nd). DEVELOPMENT OF STUDENTS'INDEPENDENT ACTIVITY IN PAINTING BASED ON CREATIVE TASKS [Data set]. Zenodo.
4. Abdug'Ani-O'G'Li, B. (2026). Methodology for improving nature drawing skills in painting training based on innovative technologies. *Science and Education*, 7(7), 179-184.
5. Pulatov, D. S., & Kh, R. U. (2019). On fine arts and its varieties. *Вестник магистратуры*, (4-4 (91)), 89-90.
6. Raximov, H. U., & Oxunjonova, G. O. (2026). STEAM-ta'lim orqali tasviriy san'at ko'nikmalarini shakllantirish usullari. *Partner Conferences of the International Scientific Journal Research Focus*, 1(2), 188–194. <https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/2058>
7. Raximov, H. U. (2026). Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini autopedagogik kompetentlikni rivojlantirish. *Research Focus xalqaro ilmiy jurnalining hamkor konferensiyalari*, 1(1), 28–33. <https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/2028>
8. Rakhimov, H. U. (2021). Major sculpture of Uzbekistan in the second half of the XX century. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 10(8), 102–107. <https://doi.org/10.5958/2278-4853.2021.00610.8>
9. Rakhimov, H. U. (2026). Pedagogical and psychological foundations for developing autopedagogical competence in prospective fine arts teachers. *Claritas Conference Platform*, (9), 32–35. <https://claritasconference.com/index.php/conf/article/view/138>

10. Tuychiyeva, M. O. Q., & Odilboyeva, U. Z. Q. (2026). THE ROLE OF TECHNOLOGY IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 2(3), 3-6.
11. Odilboyeva, U. Z. Q. (2026, September). LINGUODIDACTIC METHODS FOR OVERCOMING LINGUISTIC DIFFICULTIES IN FOREIGN LANGUAGE (GERMAN) TEACHING. In *Claritas Conference Platform* (No. 9, pp. 28-31).
12. Abdurazzoqova, S. A. (2026). Natyurmort chizishda rang va yorug'lik munosabatlarini o'rganish. In "ART pedagogikaning zamonaviy paradigmalari, rivojlanish istiqbollari" mavzusidagi respublika anjumani (pp. 85–89). <https://rf-library.uz/article/b80dfe64312b/fulltext.pdf>
13. Adhamjon o'g'li, O. M. NATYURMORT KOMPOZISIYASINI TUZISHNING O'ZIGA XOS QONUN QOIDALARI..
14. Adhamjon o'g'li, O. M. NATYURMORT KOMPOZITSIYASIDA SHAKL, RANG, YORUG'LIK VA HAVO PRESPEKTIVASI.
15. Jomoldin o'g'li, K. S. SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT.
16. Sattarov, F. I. (2026, September). INTERACTIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AIMED AT DEVELOPING COMPOSITIONAL THINKING IN PAINTING EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 9, pp. 24-27).
17. Islomovich, S. F. QALAMTASVIR MASHG'ULOTLARIDA TALABALARNI KOMPOZISIYA OID BILIM VA MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH.
18. Boltaboyev, A. X. (2026). Individual mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalari. "ART pedagogikaning zamonaviy paradigmalari, rivojlanish istiqbollari" mavzusidagi respublika anjumani, 127–129.
19. Boltaboyev, A. X. (2026). Umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida o'quvchilarning rasm chizish to'g'risidagi tasavvurlarini shakllantirish. "ART pedagogikaning zamonaviy paradigmalari, rivojlanish istiqbollari" mavzusidagi respublika anjumani, 217–221.
20. Boltaboyev, Azizbek Hasanboy o'g'li. (2021). Methods of Using Modern Technologies of Teaching in Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 960–963.